List 34. **NOVICE** Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol eta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. avgusta 1881.

Obseg: Razpis štipendij. — Ali prav sadijo koruzo po Kranjskem? — Zoper gosenice, uši in vsak drug mrčes na vrtu in polji. — Gospodarske novice. — Kmetijski stroji v Rumuniji. — Letošnja šolska letina. — Žumberški okraj in Marijindolska občina v razmeri z deželo Kranjsko. — Poziv! — Glasbene novosti. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razpis štipendij.

Na c. kr. viši kmetijski šoli na Dunaji se bodo z začetkom šolskega leta 1881/82. tri državne štipendije, vsaka po 400 gold., in sicer ena slušatelju poljedelskega, dve slušateljema gozdarskega učenja vnovič podelile.

Prosilci za te štipendije morajo se s svojimi prošnjami, katerim je pridejati zakonito ubožno spričevalo, potem gimnazijsko ali vélikorealčno zrelostno spričevalo in slučajno tudi druge priloge, obračati na c. kr. ministerstvo za nauk in bogočastje ter jih vlagati pri rektoratu zgoraj imenovanega velikega učilišča do 25. septembra tega leta.

Na Dunaji 6. avgusta 1881.

Ali prav sadijo koruzo po Kranjskem?

Poroča prof. F. Povše.

Prehodivši nekatere pokrajine, posebno zasavsko dolino, našel sem, da je koruza skoro večinoma polegla; vrgel jo je vihar na tla.

A vsaj tudi ni drugače mogoče, ker silno gosto je vsajena in poleg tega tudi ne dostojno ali celó ne osuta. Vsled pregostega stanja je nemogoče, da bi vsakatera koruzna rastlina storila krepko steblo, kakoršno je edino zmožno, da more prestati močneje viharje. Z osipanjem pa se ne le steblu s prisuto zemljo daje večja zaslomba proti vetrovom, temveč se tudi rastlina bogateje vkorenini, to je, ona razvije obilniših korenin; to vse pa primore, da trdno stoji in da je ne prebrne prvi mali piš. Kaj pa gospodar more od poležene koruze pričakovati, je vsacemu znano. Vsled pregostega stanja pa rastlina tudi le malo ali celó nobenega strža ne nastavi, vsaj o tem veljá isto, kar veljá pri žitnih rastlinah, pri katerih uže priprosti kmet vé, da redka setev daje bogato klasovje. Pri lanoreji je sploh znano, da mora gosto sejati, kedor želí dobiti obilo prediva, komur pa je mar pridelati obilo semena, ta mora lan redkeje sejati. Iz njive, na kateri ste, na pr. repa ali pesa id. pregosto posejani, boš malo debele repe in pese dobil. Tudi v gozdu pregosto zaraščenem ni debelih dreves, zato umni gozdarji iztrebujejo gozd z izsekavanjem slabotnih preobilnih dreves.

In prav tako je tudi pri koruzi. Pravijo sicer, da gosta turšica več stržev nastavi, in to število odločuje. Temu moram odločno nasprotovati, kajti to je zeló kriva misel. Poglej, dragi kmetovalec, le na njivo in našel boš mnogo stebel brez nastavljenih stržev in jeseni dobil boš le kratke, tanke strže, ki imajo tudi le v sredi nekoliko prida zrna, proti repu pa je zrnje navadno nedozoreno, neporabno. Rastlini pomanjkuje dovoljne hrane za izdelavo sadú, to je, strža; ona je premalo za izdelavo zrnja potrebnih redilnih snoví pripravila, to pa zato, ker je v prehudi goščavi rasti morala. Tudi je v pregosto vsejani koruzi prehuda senca, brez solnca pa ni življenja, ni vspešnega zorenja. Da se še bolje prepričaš, preglej vso njivo, in našel boš, da na steblih, katera slučajno redkeje stojé, na priliko, vsled tega, da ni vse sosedno posejano zrnje kalilo, ali da so vrane seme izkljuvale, ali da so rastline vsahnile, boš celó po dva strža našel.

Da se koruza s pridnim okopovanjem in osipanjem izdatno podpira v rašči in rodovitnosti, je obče znano, al marsikater posestnik le malo skrbí za tako oskrbovanje, češ, da so delavci predragi. Da so delavci dragi, ne more se tajiti, umno kmetijstvo pa nam po svojih naukih ponuja obilno zbirko kmetijskih strojev (mašin), s katerimi moremo delo prav dobro izvrševati in tako si prihraniti mnogo stroškov. Saj imamo okopovalne in osipovalne stroje, ki nam morejo pri pridelovanji koruze mnogo koristiti. Mnogo delavcev je treba nagnati na njivo, da okopljejo koruzo, da jo osujejo, — cel teden preteče, predno so vse koruzne njive opravljene. Z okopovalnikom in posebno z osipalnikom pa to delo lahko v dveh dneh z dvema delavcema in enim konjem opravimo.

Za okopavanje enega hektara koruze treba je 20—25 delavcev (en dan), z okopovalnikom, katerega en konj vleče, pa moreta dva delavca v enem dnevu celo njivo okopati, ter jima treba 4 - 5 delavcev v pomoč, katere v vrstah med rastlinami okopavajo, ker ondi stroj ne more delati.

Za osipanje je treba za en hektar tudi vsaj 20 delavcev, z osipalnikom pa moreta 2 delavca z enim konjem, ki vleče osipovalno drevo, še pred nočjo en hektar koruze osuti, če pa je zemlja ugodna in rastline pravilno oddaljeno posajene, moreta tudi 2 hektara koruze v enem dnevu osuti, in zagotovljeni smemo biti,

da je koruza z osipalnikom lepše osuta, kakor pa z motiko.

Gospodarji! pustimo vedno javkanje, ki nam nič ne pomaga, poprimimo se raji umnih gospodarskih naukov in njenih praktičnih iznajdeb, ker le z umom si moremo kaj pomagati!

Prav te navedene številke, katere slonijo na istinitih pozvedbah, pa naj nas prepričajo, da si tudi mi zarad velike koristi teh strojev, s katerimi si toliko stroškov za delavce prihraniti moremo, okopovalnike in osipalnike omislimo, saj niso dragi, po 12 gold., ali oba, v enem stroji skupno izdelana, dobimo lahko za 20 gld.

Se ve da poraba takih strojev zahteva od nas, da sadimo koruzo v lepe vrste, katere so vsaj 2 čevlja narazen. Ko je njiva preorana in z brano poravnana, napnemo dolgo špago, in ob njej sadimo po 10—12 palcev narazen koruzo. Ako imamo veče posestvo, moremo omisliti ali napraviti si orodje — črtorezec — prav priprosto orodje, ki je sestavljeno iz tramiča, v katerem so premakljivo vstavljeni, črtalu podobni zobovi, ki stojé po 2 čevlja narazen in režejo črte, male grabničke, v katere se koruza meče.

Ako želí gospodar nasaditi med koruzo tudi fižola, lahko to storí s tem, da v vrstah med posamesnimi koruzami nasadi fižola.

Ako je koruza lepo v rednih vrstah posejana, bo zrak, tudi solnčna gorkota, bolje dohajala med koruzo, in zrak bo med vrstami lahko vlekel, kar je koristno posebno ob času obilnega deževja, ker se preobilna mokrota hitreje vsled zračnega prepiha pogubi. Starokopitnež bo sicer ugovarjal, da se bo na taki njivi manj koruze pridelalo zato, ker so vrste po 2 čevlja narazen. A ne boj se, dragi, le poskusi dve enako veliki njivi nasejati s koruzo, eno po stari navadi, drugo po mojem nasvetu, in prepričal se boš v jeseni, ko boš strže z nje obiral, da boš imel iz vsakega stebla po 2, in če je letina ugodna, tudi po 3—4 strže, ki so dolgi, debeli in od vrha do konca z lepim zrnjem nabiti in da boš iz nove poskušnje dokaj več mernikov koruze dobil.

Želel bi še svetovati pri pridelovanji koruze, da bi se rabil podzemeljski rovar, s katerim se spodnja plast zemlje, katere se oralo ne dotika več, rahljá in razrušuje. Podzemeljski rovár je oralo z ostrim lemežem pa brez deske, torej zemlje ne vzdiguje, ampak jo le razrušuje in rahljá. Ta rovár sledi za navadnim plugom po brazdi, ter sega po 6 do 8 palcev v zemljo, katero prav dobro zrahljá. Na tako zrahljano spodnjo plast pade potem druga brazda zemlje in jasno je, da bo to koruzi v veliko korist, kajti mogla bo ne le v gorenji, od navadnega orala orani zemlji razvijati korenine, ampak te se bodo lahko zarile v spodnjo plast, kjer bodo našle krepak temelj; rastlina se bo čvrsto vkoreninila in tako bo mogla dobro strpeti tudi močneje viharje. Pa tudi sušo bo koruza na tako preorani zemlji bolje strpela, ker bo po nategljivosti iz spodnjih plasti zemlje, kjer je več ali manj vedno nekoliko vlage, dobivala vsaj toliko vlage, da se bo ohranila živd do dne, ko blagodejni dež zopet zemljo napoji. Kedar je pa moča, pa se hitreje iz zgorenje plasti scedi voda, tako da koruzne korenine ne stojé v vodi. Koruza je rastlina, ki ljubi globoko zrahljano zemljo, in kdor želi od te prekoristne rastline dobiti res obilnega pridelka, naj ji postreže z globokim zrahljanjem zemlje.

Gospodarske izkušnje.

Zoper gosenice, uší in vsak drug mrčes na vrtu in polji

priporoča gospod Vincencij Liebel, kakor pravi, po obilih in večletnih izkušnjah, potrjeno sledečo zmes: Vzame naj se (po vagi) 1 del solí, 1 del mavca (gipsa), 1 del živega apna in 1 del pepela; vse to naj se drobno v prah zmelje in skozi sito preseje, potem pa pridadó 3 deli petroleja, in vse dobro skupaj pomeša.

Kedar se ta zmes upotrebuje zoper drevesne gosenice, naj se stanjša s 3 deli vode, pri druzih bolj občutljivih vrtnih rastlinah pa z 10 deli vode. S tako stanjšano zmesjo se s škropilnico poškropí drevje in vsako drugo rastlinje. O cvetji se ne sme rabiti. — Gosp. Liebl pravi: „ni ga gotovejšega, cenejšega in rastlinam prav nič škodljivega pomočka, kakor je ta zmes, ki je vrhu tega tudi še dober gnoj.“ Tudi za pokončavanje trtne uší (filoksere) jo priporoča, če se do $^1/_4$ metra globočine okopane ušive trte s to zmesjo polivajo.

Ne vemo, ali gosp. Liebl ne obeta preveč? *)

Gospodarske novice.

Dva popotna kmetijska učitelja.

„Wien. landw. Zeitung“ razglaša konkurs za dva popotna kmetijska učitelja, in sicer enega za Istro, enega za Goriško. Službe razpisuje c. k. namestništvo v Trstu. Torej za Goriško, to malo deželico, kjer so uže sedaj: ena italijanska kmetijska šola, ena slovenska kmetijska šola, in pa c. kr. svilorejsko in kemiško poskuševališče, je potreba kmetijskega popotnega učitelja, a uboga Kranjska, dvakrat veča od Goriškega, brez kmetijske šole, ni vredna in ne potrebuje vsaj enega kmetijskega učitelja! Res, difficile, est, satyram non scribere. — Sicer pa za 1000 gld. — provizorno na kontrakt — ne bodo dobili v kmetijstvu skušenih mož, in podoba je, da ste ti službi vstvarjeni le za „Hochschülerje“ iz dunajske šole, ker ti teoretikarji ne dobijo lahko služeb na kaki grajščini. Ti neskušeni teoretikarji, ki ne poznajo razmer kmetovalcev, bodo le zeló malo mogli pomagati kmetijstvu, kajti zibajoči se v visokih teorijah bodo nerazumljivi kmetu. Prav imajo češki in poljski državni poslanci, da nameravajo v prihodnjem državnem zboru staviti predlog, naj se razpustí kmetijska visoka šola na Dunaji. Kranjskim državnim poslancem pa naj dá gori navedeni razpis popotnih učiteljev v Gorici in Istri povod, da se krepko potegnejo za pravično rešitev vloge družbe kmetijske kranjske, katero je o potrebi popotnega učitelja in reforme ljubljanske preparandije izročila c. kr. deželnemu šolskemu svetu ljubljanskemu 5. avgusta t. l.

Letina do konca meseca julija.

Po poročilih c. kr. kmetijskega ministerstva konec julija bo za pšenico v gornji in dolnji Avstriji, na severnem Tirolskem in Koroškem dobra, na Solnograškem, Štajarskem in Predarelskem najmanj srednja letina, le na Kranjskem je bila slabo srednja. Dobra bo

---

*) Grozno novico je dunajski kmetijski časnik „Wiener Landw. Zeitg.“ objavil, da se je 2. dne t. m. 82letni starček Liebl, več časa bolehen, ustrelil, največ zato, ker gori navedeno sredstvo zoper škodljive mrčese v viših krogih ni našlo tistega priznanja, katero je on pričakoval.

Vred.

posebno v takih krajih Česke dežele, ki so blizu gor in potem v nekdanjem Tešinskem okraji Šlezije. Zrno hvalijo večidel, posebno v mnogih krajih dolnje Avstrije in Česke, vendar tudi lahkega in puhlega ni malo. — Za rž je v srednjih deželah razun edine Kranjske prav dobra letina. — Ječmen obeta enako dobro letino kakor ozimina; v dolnji Avstriji in na Kranjskem je dobro srednja. — Oves je v severnih deželah dobro obrodil, v dolenji Avstriji pa je na mestih le za silo dozorel. Na Koroškem in Kranjskem pričakujejo le srednje letine. — Sočivje je v južnih in srednjih deželah po suši mnogo škode trpelo; v severnih pa dobro dorastlo. — Tudi dosti prosa je v Dalmaciji po suši konec vzelo. — Koruza je lepa v Bukovini, na Štajarskem, Gorenjskem, severnem Tirolskem in Predarelskem, drugod pa ji je suša zeló škodila. — Jara ajda je v Galiciji in Bukovini na mestih lepa, na mestih srednja; pozna ajda se je na Štajarskem, Koroškem in severnem Tirolskem lepo vzdignola, na Kranjskem in južnem Tirolskem jo je suša zadrževala. — Ogrščica, lan in konoplja so lepe v Galiciji in Bukovini. — Hmel bo povsodi sreden. — Krompir je večidel lep. Da gnijje, tožijo le na Českem, v Galiciji in na Tirolskem; v dolnji Avstriji in na Kranjskem mu škodi suša. — Pesam in zelju je večidel dežja silno treba bilo. — Pozno repo je v južnih deželah suša večidel zadušila. — Otava na deteljščih in travnikih je v severnih deželah v obče, v srednjih in južnih pa večidel samo na namakanih in močvirnih travnikih lepa, suhi travniki pri gorah in tudi mnoga deteljišča se vidijo kakor bi celó usahnili. — Dolga vročina je vinski trti sicer posebno ugajala, v južnih deželah pa, kakor tudi na Kranjskem, je suša uže začela škodljiva biti, ker jagode drobne ostajajo in se mnogo grozdja, v Dalmaciji tudi listje, osiplje. Drugače pa še vedno smemo upati, da bo v dolnji Avstriji in na Štajarskem prav dobra, v južnih deželah, kakor tudi na Predarelskem in Kranjskem najmanj dobro srednja beratev. — Sadja bo na Českem, Moravskem, Štajarskem in Predarlskem večinoma dosti; v drugih deželah bo le malokaj.

Kmetijski stroji v Rumuniji.

Kakor sem uže v enem svojih prejšnjih dopisov omenil, opravljajo se v Rumuniji poljska dela največ sè stroji (mašinami). V prvi vrsti imam navajati parni stroj, katerega moč se povsod in kolikor mogoče uporablja. A ne samo na velicih posestvih, temveč tudi v kmečkih občinah najdeš vsaj eno lokomobilo. Ta jim pomaga ne samo pri mlačvi žita in robkanji koruze, ampak tudi pri oranji, pri setvi in druzih opravilih na polji. Iz tega se uže razvidi, da v Rumuniji veči posestniki uporabljajo tudi mnogo druzih strojev, kakoršnih pri nas na Kranjskem — zbog presilno razkosanih zemljišč in bornega našega velicega posestva — še videti ni. Skoraj v splošni rabi so sledeči stroji: mlatilnice, sušilnice za turšico, sejalnice, in sicer na široko in v vrstah sejoče, itd. V najnovejšem času začnó tudi stroje za čiščenje žita uvažati v deželo.

Da zaznamujem značaj naših kmetijskih strojev v kratkih besedah, reči bi moral, da se rabijo vsi stroji, ki so potrebni za obdelovanje in pridelovanje velike množine, da se pa v Rumuniji ne poznajo oni, ki merijo na zboljšanje pridelanega blagá ali ki so namenjeni finejšim delom.

Skoraj nepotrebna je opomba, da nam vsi ti stroji prihajajo iz inostranskega, največ iz Angleškega.

Stroji bi bili še v splošnejši rabi, če bi pomanjkanje spretnih rokodelcev tudi tukaj, kakor povsodi, ne stavilo zaprék. Ako se polomi kak imenitnejši del, ki ga naši mašinisti popraviti ne morejo, mora ves dragi stroj v shrambo za staro železje.

Kmetje orjejo s plugi po Zugmayerjevi sistemi; le v podonavskih pokrajinah rijó z lesenimi orali v plodoviti, humozni, mastni zemlji.

Parni stroji se kurijo sè slamo, katere itak na druge načine porabiti ne znajo. Če je kmetje ne potrebujejo za streho, jo spomladi v velicih kupih na polji požgó.

Da so stroji pri nas neobhodno potrebni, se razvidi iz tega, da nekatere mošije pridelujejo do 30.000 mernikov pšenice in ječmena, in poleg tega še druzih 30 000 mernikov turšice.

Prebravši to se nikdo ne bode čudil, ako čuje, da pri nas nekateri zakupniki (zajemniki) plačujejo do 10.000 napoleonov (93.000 gold.) in še več samo letnega najéma. Kdor bi pa mislil, da so taka neizmerna in plodovita zemljišča dobro obdelana, bi se zeló varal. Malomarnost in lenoba ste nesreči Rumunije.

Vsi stroji stojé noč in dan, pozimi in poleti na prostem. Zato so pa lokomobile tudi kmalu tako zanemarjene, da radovedni tujec beži kolikor mogoče hitro iz nevarnega sosedstva.

Slatina meseca avgusta 1881.

J. Schollmayer.

Šolske stvari.

Letošnja šolska letina.

„Jahresbericht der Staats-Oberrealschule in Laibach“ prinaša na čelu nadaljevanje in konec uže v lanskem programu pričetega spisa prof. Binderjevega: „Die Bergwerke im römischen Staatshaushalte“. — Učilo je na tem zavodu z vodjo gosp. dr. Mrhalom vred 13 profesorjev, 1 suplent in 3 učiteljski kandidatje. — Učencev je bilo koncem šolskega leta 221, tedaj 18 manj ko lani. Po materinščini jih je bilo Slovencev 91, Nemcev 101 (?), Srbo Hrvatje 3, Čeha 2, Lahov 23 in 1 Francoz. Kranjcev je bilo 135, izmed teh 72 Ljubljančanov. — Slovenščina je bila nepogojno obligatna za take učence, katere so stariši kot Slovence vpisali, in relativno obligatna za take učence treh viših razredov, ki niso obiskavali francoščine. Razun tega pričel se je za letos na realki kurz, v katerem je poučeval prof. Levec neslovence v slovenščini. Ta kurz obstojí iz treh letnikov, katerih vsak ima tri ure na teden. Letos bil je le prvi letnik odprt, katerega je obiskovalo 18 učencev. — Z realko je združena tudi obrtnijska napredovalna šola, v kateri so poučevali profesorji realkini 152 učencev v različnih obrtnijskih strokah.

J.

Zgodovinske stvari.

Žumberški okraj in Marijindolska občina

v razmeri z deželo Kranjsko.

Z ozirom na to, da se je ravnokar vojna Krajina (vojaška Granica) s Hrvatskim kraljevstvom združila, je nastopil pravi čas, o Žumberku in Marijinem dolu v razmeri s Kranjsko spregovoriti nekoliko besedí.

Ob času, ko je bilo pokrajenje (Provincialisirung) vojne Krajine sklenjeno, bila sta Žumberski okraj in

Marijindolska občina v zvezi s ces. kr. Slunjskim polkom. V geografičnem obziru leži Žumberški okraj na južni strani Kostanjevice in sicer unkraj 4 milje dolzih Gorjancev med Krko in Kolpo. Ta okraj ima 71 vasi, nad 10.000 stanovalcev, mnogo gozdov in okoli 4 štirjaških milj površine. Občina Marijindolska se nahaja na južni strani Metlike, na levem bregu Kolpe, je obkoljena od Adleške in Preloške župe in šteje 3 vasi ter okoli 400 duš.

Stanovalci teh ozemelj so bistroumni, hrabri, in zaradi imenitnih vojnih zaslug bili so mnogokrat od vladarjev pohvaljeni. Pečajo se posebno sè živinorejo, kajti Žumberk ima mnogo živali: nad 2000 goved, 2500 ovác in kozá in blizo toliko prešičev. Geografična lega in druge okoliščine nanašajo, da ves promet teží na Kranjsko; živino sploh gonijo na sejme po Dolenjskem.

Po najstarejši, znani nam zgodovini prištevala sta se Žumberk in Marijindol k deželi Kranjski; tako zlasti neka stara listina od leta 1127. priča, da je Kranjska obsezala tudi Žumberk.*) Leta 1323. objavil je kardinal Bertrandus, kot papežev legat, kake pristojbine mu župe na Kranjskem — med njimi tudi Žumberška — odrajtovati morajo.**)

Valvasor (l. 1689.), kateri Kranjsko na 5 strani, namreč na gorenjsko, dolenjsko, Metliško stran, v notranji del na Krasu in na Pivki in na Istrijanski kraj deli, med župami Metliške strani navaja tudi Žumberško.***) V dotičnem Valvazorjevem zemljevidu se Žumberk in Marijindol nahajata na povšini Metliške strani, to je, tretjega njegovega dela Kranjske. Isto tako Florianičičev znameniti zemljevid (l. 1744. natisnen) kaže, da sta Žumberk in Marijindol pripadala Kranjski.

Ko so ob času velikih turških bojev v prvi polovici 16. stoletja turški Valahi pobegovali in prihajali na Kranjsko, sklenili so Kranjski stanovi, da se tem uskokom iz Srbije in Bosne okoli Kostelja in Osilnice zemljišča prepusté brez štibre, brez najemščine in brez druzih služnosti razen vojne dolžnosti. Vsled tega so se ti uskoki l. 1530. naseljevati pričeli ob Gorijancih, okoli Metlike, Žumberka in Kostela. Potem izvira oključek vojne Krajine na Kranjski zemlji. †)

Odsihmal, v teku 16., 17. in 18. stoletja pridobili so uskoki od vladarjev različne privilegije, dotične listine pa kažejo, da se je Žumberk zmerom prišteval Kranjski deželi. (Kon. prih.)

*) Naznanila zgod. društva l 1856. str. 38.
**) Naznanila zgod. društva l. 1856. str. 11.
***) Valvazor II. str. 212.
†) Valvazor XII. str. 75. — Dimic „zgodovina Kranjska“ I. zvezek, 2. del str. 138.

Slovstvene stvari.

Poziv!

Gledé na okolnost, da so literarna in glasbena dela pokojnega mojega očeta Miroslava Vilharja tako redka postala in da se nekoja v nobeni knjižarnici več ne dobodo, ni samo popolnem upravičena, temveč tudi jako nujna potreba, da se omenjena dela rešijo pogube potom nove izdave. Ker sem se jaz namenil, vsa dela svojega očeta urediti in skupno izdati, popolnega gradiva pa pri roki nimam, pozivam najuljudneje vsa slovenska društva, vsa uredništva slovenskih novin in pojedine osobe, da mi k nabiranju manjkajočih mi del pripomorejo.

Manjkajo mi naslednja dela: 1. Koledar, ako se ne motim, za leto 1851., v katerem so bile tudi mnoge pesni; 2. Koledar, pod imenom „Sloga“ (okolo 1862), v katerem je bila med drugim šaloigra „Slep ni lep“; 3. Koledarček (okolo 1869) malega formata, v kojem so bili mimo druge tvarine tudi teksti mnozih uglasbenih pesni; 4. Politični časnik „Naprej“, v kojem so bile nekatere pesni, kakor tudi vsi oni časniki, za koje je pokojni pisal; 5. Pesni njegove, tiskane pri R. Milicu; 6. Gledaliških iger III. in V. snopič; 7. Po dramatičnem društvu v Ljubljani izdani igri: „To sem bil jaz“ in „Strijček“; 8. Rokopis „Slike poslancev“, koji je valjda v rokah gosp. dr. Bleiweisa; 9. Četiri glediške igre; drame in šaljive igre, koje hrani v rokopisih slavno dramatično društvo v Ljubljani; 10. Mnoge uglasbene pesni, ki jih pojedina društva v rokopisih imajo.

Mimo navedenih del bode po moji misli še mnogo druzih v rokah pojedinih osob in njegovih prijateljev, koje ovim potom naprosim, da mi jih prepustijo.

Ker sem si prevzel, v ovih dveh prazninskih mesecih delo dokončati, je moja iskrena želja, da se slovenski rojaki in čestitelji mojega očeta pobrinejo, da omenjena manjkajoča dela kakor hitro mogoče prejmem. Kar se tiče glasbenih del, nadejam se, da mi sl. „Glasbena matica“ svoje pomoči ne bode odrekla.

V Karlovci 4. avgusta 1881.

F. S. Vilhar,
ravnatelj gradske glasbene škole v Karlovci.

Glasbene novosti.

Vabilo.

Ravnokar izšlo je tiskom nekoliko mojih čveterospevov in zborov pod naslovom: „Slovanska Jeka“, katere sem posvetil slavnemu gosp. dr. Jan. Bleiweisu, ljubljenemu očetu slovenskega naroda. Na 43 straneh velike osmerke je 19 četverospevov in zborov za moške in dva od njih tudi za ženske glasove in to v slovenskem, nekateri pa v hrvatskem in českem jeziku. Vabim toraj s tem prav uljudno vse čast. gg. rodoljube, podpiratelje in ljubitelje domače naše glasbene umetnosti, da me blagovolé z obilno naročbo na to delce podpirati in mi, kolikor jim je mogoče, po svojem kraji nabirajo naročnikov za-nje. Cena zvezku je za naročnike 1 gold., ako se jim ima po pošti poslati prosto, 1 gold. 10 kr. Kasneje se bode delo prodajalo pri bukvarjih po 1 gold. 50 kr., ker se mora le tem plačati za njih razprodavanje jako visoka provizija. Najmanj stroškov prizadene, ako se naročí s poštno doznako (Postanweisung). Da pošiljam, kakor so mi nekateri čast. gg. naročniki pisali, delo s poštnim povzetjem, jim prizadene to veliko veče stroške, ker stane potem zvezek blizu 1 gold. 30 kr., kar pa niti njim niti meni ni na korist. Razposlal bodem po tej poti delo onim naročnikom, kateri kljubu temu tako zahtevajo.

Naročila naj se blagovolé pošiljati z napisom: „Fran Gerbić, skladatelj v Cirknici pri Rakeku.“

Fran Gerbić, skladatelj.

Naši dopisi.

Iz Rusije 5. avg. :: (Dalje.) — Prav pri tej priložnosti se je pa tudi očitno pokazalo, da evropski liberalizem v Rusiji je brezcveten in brezploden divjak na preblagem narodnem drevesu. Obnašanje liberalnega časopisja pri tej priložnosti je podobno veleizdaji. Jeze svoje na radost in udanost, katero je narod svojemu

ljubljenemu caru razodel, to hinavsko časopisje ni moglo zatajiti. „Golos“ je zajavil, da „popotovanje cara v Moskvo nima nikakega pomena“. Drug tudi v Petrogradu izhajajoči liberalni listič „Strana“ je pisala, da ona „ne vé, kaka čustva navdajajo cara v Moskvi, a kaka čustva navdajajo evropejski omikanega človeka v Moskvi, to ona da vé“. Dalje „Strana“ izlaga čustva evropejski omikanega človeka v Moskvi. Nek Moskovski liberalen listič, ki se zove „Ruskija Vedomosti“, je še bolj originalno izlil svoj žolč: ta listič ni niti z eno besedico omenil o tem, da je car s carico in otroci v Moskvi. Vse se čudi tej surovi neotesanosti liberalnega lističa, dasiravno radi priznavamo, da je vendar boljši kup z molčanjem razodevati svoje brezsilno zaničevanje sveščenih čustev naroda, kakor pa po primeru „Poredka“ noroglavo uriti se v varijacijah teme „Ruske misli“, da rusko časopisje zdaj, zvezano na rokah in nogah, je bolj razžaljivo, kakor je bilo ob času svobode pod „díktaturo srca“. Vsi sloji ruskega naroda, viši, srednji in niži, z narodnim časopisjem praznujejo narodni praznik svojega edinodušja sè svojim ljubljenim carom, le mala, pa ošabna do zopernosti, peščica liberalcev trobi v en rog z vragi naroda — plevel se nahaja tudi na najlepšem polji.

Nazadnje dozvolite mi še to-le opombo: V raznih slavjanskih in nemških časopisih je bilo slišati, da „Rusj“ Aksakova je tiskala nek članek, v katerem je bilo med drugim rečeno: „Sestavljen je celi sistem, da se zedinijo s pomočjo Bismarka in vse zahodne Evrope vsi katoliški Slavjani pod krilom habsburške dinastije. V ta cilj je izdal papež Leon svojo encikliko v proslavo sv. Cirila in Metodija“. Na kar je „Vestnik Jevropi“ med drugim odgovoril: „To je nasledek ruskega učenjaškega zahtevanja, da naj Slavjani zatajé svojo vero, svoj jezik, svoj alfabet, svoje narodne posebnosti.“

Jako se moti, kdor članek Aksakova tako objasnuje, kakor Stasjulevič. Vzemimo v roke kak drug uvodni članek iz časopisov tiste vrste, h kateri spada Aksakova „Rusj“, na pr. ta-le članek: „Poslednjo soboto se je končala važna in v mnogih zadevah osodepolna doba sedanje francoske zgodovine. Štiriletna parlamentska sesija je prišla h koncu in nove volitve bodo čez tri tedne, 21. avgusta. Na vsa usta hvalisajo, kakor francoski, tako naši domači „liberalci“ vspehe, katerih je dosegla Francija v teh poslednjih štirih letih, ko se je ta dežela, kolikor je srce želelo, oslajevala s tisto svobodo, katero so jej pred trideset leti vzeli. Bolj nadroben in objektiven pregled teh hvalisanih vspehov bode tedaj zanimiv tudi za nas Ruse, ker nam bode dal resničen pojem o tistih „visokih idealih“, katerih išče znana „inteligencija“, tista „inteligencija“, katera je v poslednji dobi s posebno skrbjo in marljivostjo opazovala francoski „liberalen režim“ ter izvlekavala iz njega razno podučno napeljevanje na blagor naši „mračni“ očetnjavi....

V štirih zadevah se je posebno oznamenoval in določil značaj delavnosti francoskega parlamenta v poslednji njegovi zakonodajni perijodi, te štiri zadeve so: 1. vrnitev katoržnikov v državljansko in politično življenje, 2. fanatično preganjanje in zatiranje vere, 3. razdjanje šolstva, 4. izgnanje iz civilne in vojne službe ljudí zmožnih in sposobnih za državno službo in oddavanje vseh važnih uprav v roke ljudí, ki se ne morejo pohvaliti z znanjem in s sposobnostjo, pač pa z „liberalnim mišljenjem.....“ (Kon. prih.)

V Gorici 21. avg. — Iz „Soče“ sem posnel, da je deželni šolski svèt (menda v seji 16. t. m.) sklenil poslati prošnjo na ministerstvo, da bosta deželna jezika — slovenski za Slovence, italijanski za Lahe — spet obligatna predmeta, kakor pred l. 1878. *) „Soča“ tudi vé, kdo je to nasvetoval in da je nasvet sprejet s 5 glasovi proti 2. Jez vem pa še nekaj več. Brž tisti dan po seji sem slišal, da je med obravnavanjem neke druge točke neki ud dež. šolskega sveta vskliknil: „Das ist aber doch schon zu arg!“ Celó take nadrobnosti p. t. občinstvo brž po seji izvé. Prihodnjič prinesejo časniki brž ko ne tudi kako tako-le važno (!) vest: „X je... kihnil, pa nikdo ni rekel: „Bog pomagaj!“ Naše goriške ženice imajo za taka raznašanja tajnih ali malenkostnih reči rek: „babji meštir“. — Na slov. oddelku deželne kmetijske šole bodo preskušnje za 2. polletje 24. t. m. Novo šolsko leto na tej šoli se začne 15. septembra t. l. — Za opravo nove cerkve v bližnjem Gargarji je podaril presvetli cesar 300 gold. — Cesarjev rojstni god se je obhajal v Gorici po navadi. — Nekdanja glasovita tukajšnja „ginnastica“ je morala — leto in dan bo tega — po vladini zapovedi prenehati. Njeni udje so napravili potem drugo društvo — „dramatično-pevsko telovadsko“ — ki pa ni moglo nič kaj oživeti. Društveniki niso mogli pozabiti prejšnjega društva. Za to so pravila tako popravljali, da bi se spet približali odpravljenemu društvu. Prvikrat je vlada popravljena pravila zavrnila, drugikrat z nekimi izjemami odobrila. Te izjeme so, da „telovadci“ ne smejo v telovadski obleki na dan in da se belomodra društvena zastava javno ne sme nositi. Tako pripoveduje „Indipendente“. Še nekaj druzega so nameravali voditelji omenjenega društva — spraviti namreč pod-se „pompirje“, to je, požarno stražo, ki je zdaj samostalna in le v nekem oziru od magistrata odvisna. Zgodilo se to ni še do sedaj. — Uže 30 let — pravijo — da ni bila Soča tako velika, kakor 18. t. m. zjutraj, pa še zdaj ne vemo, od kod je pridrlo toliko vode. — Imeli smo po dežji nekaj hladnih dni in še bolj noči, zdaj je nastopila spet gorkota. — V Ogleji se napravi muzej za rimske starine; poslopje v ta namen je uže ukupljeno in v državni preudarek za l. 1882. pride nek donesek za nakupovanje starin; municipij oglejsk je prepustil svojo zbirko muzeju in bode tudi v denarjih za-nj donašal. — V torek se začne v Gorici deželni zbor.

Prem 12. avg. (*Erineum.*) Vrli strokovnjak gosp. Ogulin v Novomestu mi je na mojo kratko opombo o „Perenospori viticoli“ pisal, naj mu nekoliko napadenega trtnega perja v preiskavo pošljem, kar sem tudi brez odloga izvršil. In v največje moje veselje dobim odgovor, da to ni ona škodljiva gliva, nego le bolezen, katero na trtnem listji neka zeló mala žuželka (Phytoptus) z ubadanjem in zajedanjem prouzročuje in se „Erineum“ imenuje, to je, da se na onih objedenih mestecih prične neka klobučini podobna gosta mrežica izraščati, katera se počasi čez celo pero razširi, ter na perji „Perenospori“ enake izbokline napravlja. Isti odgovor sem tudi prejel od gosp. H. Goethe-a, vodje deželne sadje- in vinorejne šole v Mariboru, kamor sem bil ob enem tudi nekoliko trtnega perja v preiskavanje poslal. — Ta nadloga je pa „Perenospori viticoli“ tako podobna, da se pri hitrem opazovanji s prostim očesom težko razločuje, zato je včasi uže tudi veščake prevarila, kar gosp. Ogulin sam trdi. No, hvala Bogu, da smo Notranjci za zdaj še te škodljivke prosti; vsaj je drugih nadlog toliko, da druga drugi napotje dela.

M. Rant.

Iz Krškega 22. avg. — Včeraj sem tukaj imel popotno predavanje o trtni škodljivki filokseri. Lepi

*) „L' Eco del Litorale“ je notico v „Soči“ slabo prevedel, ker piše, da slovenščina in italijanščina ima biti učni jezik za obligatne predmete. Pis.

šolski prostori bili so polni ukaželjnih poslušalcev, za česar se imam zahvaliti posebno gosp. V. Pfeiferju, deželnemu in državnemu poslancu, gosp. kanoniku Edv. Polaku, predstojniku kmetijske podružnice, prečastiti duhovščini in drugim domoljubnim osebam. Osnoval se je tudi tukaj v brambo nogradov poseben odsek, ki bode v zvezi z novomeškim odsekom si prizadeval odvrniti ali vsaj omejiti veliko nevarnost, katera žuga tudi dolenjskim nogradom. Ob enem pa ste se tudi podružnica novomeška in krška zedinili o vzajemnem zastopu našega žalibog preveč pozabljenega vinorejstva. Zato s srčnim veseljem pozdravljam dan 21. avgusta 1881., ki je združil ti dve podružnici v skupno delovanje na korist dolenjski vinoreji in bode z zlatimi pismenkami zato zapisan ostal v zgodovini dolenje Kranjske!

Anton Ogulin.

Iz Železnikov 18. avg. (*Nove nesreče.*) Nisem mislil, pisaje v zadnji list „Novic“ o žalostnih razmerah našega kraja, da bom danes imel poročati še o večih nesrečah. Pretekla noč bila je za naš kraj tako strahovita, kakor jih enacih ne pomnimo veliko, ali pa nobene še. Po okoliščinah soditi moral se je vtrgati v gorah zgornjega oddelka naše doline oblak, ker bi drugač ne bilo mogoče, da bi se bila naša Sora spremenila okoli 1. ure čez polnoči v silovito reko, ter zagrnila jezeru enako vso dolinsko planoto s svojimi rujavimi valovi. Človek bi nikakor ne verjel, da se zamore kaj tacega zgoditi, ako bi vsega ne bil gledal z lastnimi očmi. Po srednjih in zgornjih Železnikih nastopila je voda s silno naglico po trgih in ulicah, vdrla v hiše, kleti in hleve, in nagloma so se morali ljudje odmakniti v zgornja nadstropja; živino pa so s silo odgnali iz vode. Strašanski prizori bili so to, kar je pa še vse zvikševala gosta nočna tmina. Od 1. do blizo 3. ure hrumela je Sora prav kakor zdivjana, drveča v svojih razjarenih valovih odnesene mostove, žagovce (hlode), cela drevesa, drva, sploh vse, kar so dosegle vodene sile. V podružni cerkvi sv. Frančiška stala je voda malo ped visoko, in žalostno je bilo danes zjutraj stopiti vá-njo. Nesnažna rujava glina pokrivala je vsa tla. Ko bi vodena sila do časa ne bila pretrgala jako močnega jeza spodnjo-železniške fužine, brezdvombno odnesla bi bila dereča reka ves travnik poleg cerkve in farno pokopališče, kar je stalo oboje pod vodo. Na pokopališči je bila skopala povodinj uže več lukenj. Po tretji uri jela je sila polagoma odjenjevati; nastopivši dan pak nam je kazal pravo gnjusobo razdjanja. Zeló enako se nam je videlo o jutru, kakor po kakem velikem požaru. In kaj bi ne? Vsled pretrganega jezá vpadla je Sora in hipoma ostalo je na suhem: doljno-železniška fužina s plavžem in cajnarico vred, 28 žebljarskih kovačnic, v katerih se je dozdaj še delalo (16 stalo jih je uže poprej vsled žalnih kupčijskih razmér), 2 mlina in 2 žagi. Osobje teh naprav je na dolge tedne ob zaslužek, kajti jéz je pretrgan ravno poleg zatvornic, in bo poprava silno težavna in zamudna. V fužini je gorel ravno plavž. Da pogorí, t. j. če se ne dosiplje več oglje in ruda, in se pusti plavž ugasniti, potrebuje se sapa še kakih 27 ur; za ta čas morali so se hipoma najeti ljudje, ki bodo gnali kolo sapnega stroja samotež, dokler ne zgori vse oglje in ne izteče ruda. (Vsakih 10 minut pristopi po 7 drugih možakov h kolesu, da ga, in to z veliko težavo, gonijo). Koliko je pa druge škode! Tu v Železnikih odnesena sta dva mostova; od tod do Zalega Loga štirje (dva, ki sta služila kantonski cesti, in dva privatna). Trije izmed teh so bili pokriti. Od Železnikov navzdol razrušena sta, kolikor mi je znano, dva privatna mostova. Kantonska cesta je močno poškodovana na mnogih mestih; zidovi ob Sori zeló razrušeni; jezovi poškodovani; njive s sadeži poplaknjene; hlodov in lesovja odnesenega od sile; obrežja podpluta — z eno besedo: škoda silna, katere lastne rame nositi ne bodo mogle. Hvala Bogu, da življenja pri teh nesrečah ni zgubil nihče, kar pa bi bilo javaljne, ako bi bila povodinj podnevi. Naši ljudje so namreč zarad lovljenja drvá (naš krajni izraz) ob povodnjih tako nespametni in predrzni, da marsikdo za par polén postavi svoje življenje v nevarnost, in ga je, žalibog, uže marsikdo ravno ob enaki priliki zapadel. Toliko drvá, žagovcev in sploh lesovja, ki gá je Sora drvila po svojem površji, bi bilo ljudí presilno mikalo, bližati se koščeni ženi, katera preží ob povodnjih zvito iz valov na kak plén. — Vsa škoda se o tem trenutku preceniti še ne dá; upam pa, da pride kaka vladna komisija, ki bo vse to preiskala. Ob svojem času hočem poročati o tem.

Pristavek. Ravno sem zvedel, da je tudi zidani most kantonske ceste pod Sorico („pod Roštom“) razrušen. Po vsem je soditi, da je vse Ratitovsko gorovje, ki se razteza v severnem odzadji od Železnikov proti Sorici, bilo prostor nevihti, ki je tako strašanske vodene sile razlila v dolino. J. L.

Iz Paradišča. — Pri novi volitvi občinskega starešinstva županstva Grosupeljskega dne 11. avgusta t. l. bili so izvoljeni: Franc Košak, veliki posestnik v Stranjski Vasi, za župana, za svetovalce pa: Matija Ilovar, posestnik v Paradišči, Ludovik Pour, grajščak v Brinji, Jože Rome, posestnik v Stari Vasi, in Jožef Okorn, posestnik na Grosupljem, — vsi narodnjaki. Slava!

Iz Borovnice 22. avg. — Včerajšnji dan bo ostal dolgo dolgo v spominu ne le Borovničanom, marveč vsi fari in še mnogim drugim, ki so bili pri dvojni slavnosti: pri zlati maši našega velezaslužnega in visoko častenega gospoda Antona Jugovica in pa pri blagoslovljenji zastave našega „bralnega društva“. Naj to dvojno slavnost popišem vsaj toliko, kolikor morejo „Novice“ imeti prostora za-njo. — Uže v soboto večer je bila vsa vas, posebno okoli cerkve, okinčana, z velikanskih majev in več poslopij so vihrale narodne zastave, pokali so možnarji in ko se je naredila noč, so bila okna vsake hiše razsvetljena. Godba je obhodila vas, vstavila se pred farovžem in tu je s pevci vred napravila častitljivemu zlatomašniku večernico. Kaj pa še le v nedeljo! Ljudstva je privrelo od vseh krajev toliko, da se je vse trlo, tudi duhovnikov in gospode je bilo prav lepo število, gnječa v cerkvi tolika, da se je vse trlo. Po slovesnem duhovnem opravilu, pri katerem je čast. gospod župnik Rozman iz Ljubljane jako izvrstno in ginljivo govoril, je bil pod kozolcem v lepo okinčanem prostoru obed, h kateremu se je zbralo okoli 100 povabljencev. Gospod zlatomašnik, čeravno uže v 76. letu, je videti bil še korenjak in ves židane volje; bivši njegovi gospodje kaplani, kateri so bili vsi navzoči, so mu podarili v spomin srebern kozarec v podobi keliha s primernim napisom. Pri obedu je bilo več napitnic, tudi telegrafičnih zdravic je prišlo okoli 20, med temi ena od deželnega predsednika gospoda Winklerja. Vse je bilo radostno in židane volje, posebno veselost je vzbudila originalna „Brenceljnova“ napitnica, katero so pevci zapeli. — Ob štirih popoludne so se z vlakom iz Ljubljane pripeljali „Sokoli“ in čitalnični pevci z zastavama, pa še več drugih Ljubljančanov. Na kolodvoru so jih pričakala in pozdravila belo oblečena dekleta, potem je šlo vse z godbo na čelu pozdravit jubilanta; proti večeru so „Sokoli“ razveseljevali gledalce sè telovadbo, ob osmih pa se je pričela večerna zabava z blagoslovljenjem zastave „bralnega društva“; blagoslovil jo je gosp. župnik sam, govoril pa je gosp. Grasselli. Za tem so se govori vrstili s petjem, godbo in plesom skoro do polnoči, ko so se Ljub-

ljančani z vlakom vrnili v Ljubljano. Sploh se sme reči, da je bil ta dan praznik, kakoršnega se Borovnica ne sme kmalu zopet nadjati.

Iz ljubljanske okolice 18. avg. — Zares naš slovenski narod udan in zvest je svojemu presvitlemu cesarju! Taka misel nas navdaja danes ob rojstnem dnevu cesarjevem. Povsod se sliši pok možnarjev in prosto ljudstvo zbira se v farnih cerkvah k molitvi za svojega vladarja. Slovensko ljudstvo stori to, ker vé in čuti dobro, da le po Bogu in dobrotljivem vladarju mu morejo priti boljši dnevi, ko se bodo spoštovale božje in národne pravice. Še veča ljubezen, navdušenost, veselje bi pa bilo gotovo letos na Kranjskem o cesarjevem rojstnem dnevu, ko bi bila nas vlada razveselila z razpustom deželnega zbora. Večina nemčurska deželnega zbora in odbora Kranjcem ni pravična in napravila je ta stranka naši domovini s svojim nasprotovanjem posebno v šolskih postavah (poslednjih Vesteneckovih) toliko nereda in sitnosti, da moremo le potrpežljivosti našega ljudstva pripisovati mir po deželi. Predsedniki krajnih šolskih svetov imajo le še to čast, da denar za šolske potrebe od nevoljnih ljudi terjajo, pa o nastavi ali volitvi učiteljev nimajo besede. Tako pošiljajo ali veliko več: usiljujejo se ljudem učitelji, ki so ljudstvu nepriljubljeni, in potem taki učitelji nimajo ne pri otrocih ne pri stariših nikakoršne veljave ter časti. Kako se v takih šolah uči in kak vspeh je pri mladini, naj potem sodi umen človek. S sedanjimi šolskimi postavami ne bo prave omike; dokler ne bodo šole zopet pod cerkveno oblastjo, je ves poduk po njih le enostransk in brez prave omike, ki bi blažila srce, plemeniti del človeka. — O narodnih pravicah (slovenskem uradovanji itd.) moramo le molčati in veseli biti, če nas kaka viša oblast zavoljo slovenskega uradovanja ne kaznuje ter dobro ošteje, in blagor si moremo klicati, ako c. kr. uradniki kak slovensk dopis rešijo (se ve da nemški) brez mrmranja. Te in enake môre, ki nas tlačijo, moral bi deželni zbor kranjski odpraviti, pa žalibog! tega od sedanjega deželnega zbora ne moremo pričakovati, in tako nam je sedanji deželni zbor kranjski le kovaško kladvo, s katerim se po nas vdriha. Gospod minister naj deželni zbor kranjski razpusti, vsaj ta zbor ni postavno izvoljen in zato za nas neveljaven! Nekateri državni naši poslanci letos z Dunaja prišedši so nas tolažili, češ, da bo deželni zbor razpuščen. Verjeli smo jim; al zdaj smo za eno — željo in nado zopet bogatejši. — Ravnokar se po deželi pošilja ukaz deželnega odbora, po katerem ima v 2- in 3razrednih šolah nemški jezik biti obligaten predmet in da naj bi učitelji nemščino zdaj brezplačno v šoli učili, kar so zdaj posebej učili in si tako pri kaki rodovini kak soldek prislužili. Ne vemo, bodo li s tem odlokom ljudje in učitelji zadovoljni. Mislimo, da ne, ker ljudstvo ne mara za nemško nepotrebno podučevanje na deželi, učiteljem pa je mnogo zaslužka odpadlo. Tako je tudi s tem deželni odbor le svojo svojeglavnost v nemčurstvu pokazal, pa nikomur ne ustregel. — In kaj pa bo z deželnim šolskim nadzornikom Pirkarjem?

Iz Ljubljane. — Kakor se je po vsi veliki Avstriji svečano obhajal 51. rojstni dan presvitlega našega cesarja Franjo Josipa, isto tako se je po došlih nam poročilih obhajal tudi po vsi naši domovini. Pri tej priliki pa je zopet naš ljubljeni c. kr. deželni predsednik gosp. Winkler razodel svoje milostno srce s tem, da je o priliki cesarjevega godú daroval 100 gold. siromakom ljubljanskim, 50 gold. otroški bolnišnici, 50 gold. pa varovalnici malih otrók.

— Iz Bleda se nam poroča: Kakor druga leta, praznoval se je tudi letos cesarjev rojstni dan pri nas jako lepo in slovesno. Zjutraj bila je v cerkvici na otoku sv. maša, katere se je udeležila skor vsa tukajšna gospôda, pa tudi mnogo prostega ljudstva. Popoludne je svirala vojaška godba ljubljanska na vrtu „Louisenbada“. Na večer bilo pa je celo jezero krasno razsvitljeno. Vse vile in hiše okrog jezera svetile so se v čarobni luči, tu in tam švigali so raketi v zrak ter razsvitljavali bengalični ognji v raznobarvni bliščobi okolico, na jezeru svetila se je dolga vrsta prižganih lučic, med katerimi je plavalo nad 100 najlepše ozaljšanih in razsvitljenih čolnov. Bil je to prizor res nepopisljiv; a kar nas je še veliko bolj veselilo, bilo je to, da se je ta dan pokazal naš krasni Bled zopet ko naš „slovenski raj“. Godba navdušila nas je rodoljube s sviranjem slovenskih melodij „kje dom je moj“ in drugimi. Ko pa je naposled zaigrala cesarsko himno, klicalo je zbrano občinstvo na ves glas: Bog živi cesarja Franca Josipa! **Slava mu!**

— Grozno je letošnje poletje vzl sti naši kranjski domovini! Požár sledí za požarom, in povodenj za povodnjo s strašansko škodo v Železnikih, Kranji itd. Grozno je zopet trpelo tudi naše močvirje, kjer je velik del poljskih pridelkov uničen.

— Pogorelci v Knežaku dobijo iz deželnega zaklada 600 gold. podpore.

— (*Ali imamo res toliko denarja?*) vprašali smo se, ko smo te dni v „Laib. Zeitg.“ brali razglas, v katerem ces. kr. kranjski deželni šolski svèt naznanja, da se bode za ces. kr. preparandijo ljubljansko napravil kmetijski vrt, katerega stroški za različna dela bodo znašali **2750** gold.! — Družba kmetijska kranjska, olajšati vladi dobro vredbo kmetijskega nauka na tukajšnjem učiteljišči, uže menda dve leti brezplačno ponuja svoj obširni vrt tudi za nauk in poskušnje preparandije, — al sl. deželni šolski svet ljubljanski je gluh ostal o tej ponudbi, se ve da, ker je naša državna blagajnica tako bogata, da lahko denar davkoplačevalcev trosi brez potrebe! Namesti da bi se zavedal slavni naš deželni šolski svèt, da je preparandiji ljubljanski pred vsem treba učitelja v kmetijstvu teoretično in praktično izvedenega, razpisuje licitacijo „für den anzulegenden landwirthschaftlichen Versuchsgarten für die k. k. Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalt“! Še zmerom staro 20letno gospodarstvo!

— Ministerstvo notranjih oprav je c. k. okrajnega komisarja gosp. Fel. Šašel-na imenovalo za c. kr. okrajnega glavarja na Kranjskem. Gosp. Šašel menda začasno ostane v službi c. kr. deželne vlade namesti vpokojenega pl. Schöppelna.

— (*Konec Vesteneckovega ponočnega škandala v kazini.*) Pretekli četrtek, 19. t. m., je bila pri deželni sodniji v Ljubljani obravnava o pritožbi Vesteneckovi zoper razsodbo okrajne sodnije, katera ga je bila na 40 gold. ali 8 dni zapora obsodila. Predsednik sodniji je bil gosp. Grčar, zatoženca je zastopal dr. Schrey, tožbo pa gosp. Lapajne sam. Poslušalcev je bilo veliko in to iz odličnejih slovenskih krogov. Obravnavo, ki je trajala čez dve uri, moremo le kratko posneti. Dr. Schrey ni vedel nič novega povedati, ponavljal je le to, s čemer je v prvi obravnavi zagovarjal svojega klijenta, vendar se tudi tu ni mogel zdržati, da ne bi bil pokazal svoje mržnje do slovenskega jezika; tudi po vrlem gosp. Lapajnetu je opletal ter celó trdil, da je prišel v kazino Vestenecka nalašč dražit! Lotil se je tudi sodnijskega zapisnika, češ, da ni natančen, ampak napačen in da po njegovih zapisih so priče pred prvo sodnijo vse drugače govorile. Slednjič je izrekel gotovo nado, da bo sodnija njegovega klijenta popolnem nekrivega spoznala. — Kako vse drugače je pa zagovarjal svojo pravično stvar gosp. Lapajne! Pri-

povedoval je z mirno besedo, kako ga je v srce zabolelo zasramovanje njegovega maternega jezika po Vesteneckovi družbi; marsikdo bi bil morda na njegovem mestu kar udaril, on pa se je zdržal, svest si, da bi bili judovski listi na Dunaji in drugje zagnali potem velikansk hrup in zasramovali kar vso deželo. Zato pa zaupa na sodnijo, da bo ona varovala njegovo čast, ter obsodila zatoženega Vestenecka, da svet vidi, da so v Avstriji še pravični sodniki. — Dr. Schrey na to ni vedel nič druzega odgovoriti, ko da je zopet zaletaval se v tožnika in njegovo glavno pričo, gosp. Bučarja. — Po vsem tem je sodnija razsodila tako, da je Vesteneck kriv razžaljenja časti po §. 496 in ima plačati 5 gold. kazni ali pa iti en dan v zapor; vrhu tega mora plačati vse sodnijske stroške. — Zoper to razsodbo ni nobene pritožbe več in tako se je Vesteneck vendar enkrat na svoje lastne limanice vjel. Poslušalci so bili vidno zadovoljni s to pravično razsodbo, dr. Schreyu pa se je zeló nos obesel.

— (*O delitvi konjskih premij za letošnje leto na Kranjskem*) razglaša c. kr. deželna vlada sledeče: Na Kranjskem se bode za leto 1881. vršila delitev cesarskih daril v srebernih goldinarjih, v srebernih in bronastih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žrebetom, b) za mlade kobile, c) za žrebice v sledečih konkursnih postajah:

V Ribnici za politična okraja Postojina in Kočevje 3. septembra.

V Št. Jarneji za politične okraje Krško, Novomesto in Črnomelj dne 5. septembra.

Na Vrhniki za politične okraje Litija, Ljubljanska okolica, mesto Ljubljana in Logatec dne 7. septembra.

V Kranji za politične okraje Kranj, Radoljica in Kamnik dné 12. septembra.

V vsaki konkursni postaji se začne delitev daril v imenovanih dnevih ob devetih predpoludne.

Tudi za to delitev daril veljajo one uredbe, po katerih so se delila darila prejšnjih let. Posestniki triletnih za pleme sposobnih žebcev pozivljajo se, da naj jih iste dneve pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti. — Komisija ima tudi pravico visokemu c. kr. ministerstvu nasvetovati licencirane privatne žebce za podporo.

Natančna razjasnila o celi tej stvari dajo podružnice kmetijske družbe kranjske, c. kr. okrajna glavarstva, županstva in pa konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe v Ljubljani.

— V včerajšnji sodniški obravnavi so porotniki kmeta Šimna Narobe-a enoglasno uboja krivega spoznali; na ta izrek ga je sodnija obsodila na 7 let v teško ječo.

— Velecenjeni naš gosp. Franjo Gerbić, ki je na svojem posestvu v Cerknici bivajoč, ravnokar na svitlo dal zbirko krasnih pesem pod naslovom „Slovanska Jeka“, je za prihodnjo zimsko sezono za opero engažiran na narodno poljsko gledališče v Lvovu. Prepričani smo, da tako slavno, kakor dosihmal povsod drugod, bode gosp. Gerbić tudi v Lvovu izvrševal svoje operne partije v poljskem jeziku, ki je, kakor slišimo, poleg materne njegove slovenščine, uže 5. jezik, v katerem njegov krasni tenor gledališko občinstvo v različnih deželah očaruje.

— Gospod prof. Anton Nedved je s prijaznim pismom iz Bleda 18. dne t. m. našemu čitalniškemu pevskemu odboru poklonil 4 mične slovenske pesmi, „najmlajše cvetke“, kakor jih imenuje. Načelnik odborov se je velecenjenemu skladatelju za prijazno darilo toplo zahvalil.

— (*Javna zahvala.*) Podpisani odbor društva „Sokola“ šteje si v čast, gosp. županu iz Borovnice, slavnemu ondašnjemu národnemu bralnemu društvu za prijazno vabilo k svečanosti blagoslovljenja društvene zastave v nedeljo 21. dne t. m. in vrlim Borovničanjem sploh za bratski sprejem pri prihodu našega društva v Borovnico izrekati po tem potu svojo najiskrenejšo zahvalo; sosebno pa si smatramo v dolžnost, zahvaljevati se gospodu župniku jubilarju Antonu Jugovicu za njega gostoljubnost, kojo nam je blagovolil izkazati ter iskrenim domoljubkam Borovniškim za krasni lovorov venec s trobojnico, s katerim so blagovolile pri tej priliki venčati našo zastavo. Borovnica in nje prebivalci ostali nam bodo v dobrem spominu; 21. dan t. m. pa si zabilježimo kot nepozabljivega v naša srca. Tedaj še enkrat Vam vsem skupaj presrčna hvala. Delajmo skupno v prospeh národa našega, kar storiti je tudi vseh dolžnost, in dosegli bodemo, česar želimo. — V to svrho kličemo Vam tedaj: Živeli! Slava gospodu župniku Ant. Jugovicu! Živeli rodoljubi Borovniški! Živile Borovniške Slovenke!

V Ljubljani 23. dné avgusta 1881.

Odbor „Sokola“.

Tej zahvali se pridružijo s polnim srcem tudi členi čitalniškega pevskega zbora. Pevski odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar se po dovršenem popotovanji po Salcburškem, Predarlskem in Tirolskem z lastnoročnim pismom do ministerstva predsednika grofa Taaffe-a s toplo besedo zahvaljuje za prisrčno sprejemanje po vseh okrajnah, katere je obhodil, pa tudi radostno razodeva svoje zadovoljstvo o napredku blagostanja teh lepih planinskih dežel.

— Tukajšnji kršeni in nekršeni liberalni časniki so zadnje dni vsi polni bili kritikovanja govorov, ki jih je ustavoverski kolovodja dr. Herbst imel na svojem potovanji v Dečinu in Bensenu, kjer je pred svojimi volilci opravičeval svoje politično vedenje. Jedno njegovih govorov je bilo: bodimo vprihodnje pametnejši ko dozdaj. S tem pa se je svojikliki zeló zameril.

Iz Češkega. Cesar in cesarica sta za zidanje novega češkega gledališča v Pragi darovala 20.000 gld.; veliki ta dar je prouzročil velikansko veselje v vseh narodnih krogih. V obče se nabirajo tako bogati doneski za novo gledališče, da je nabranih uže 500.000 goldinarjev.

— Soproga kneza srbskega Milana se je za zdravja voljo v Francensbadu kopala v šotnih kopelih in pred odhodom je zahtevala račun, koliko ima za **12** kopelj plačati In kakošen račun dobi? — **1400** gold. za dvanajskratno kopanje!! Tako strašansko oderuštvo dela po vsem Češkem neprijetno senzacijo.

Stajarsko. — Tabor Slovencev v Ptuji je prepovedan. Zoper to prepoved bodo rodoljubi rekurirali na višje mesto.

Žitna cena

v Ljubljani 20. avgusta 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 7 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 8 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.